

ПОНЯТТЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА НАУКОЄМНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТІВ ПРАВОВІДНОСИН ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТА ПОСТАВКИ

У статті здійснення розмежування понять «наукоємної», «наукоємної» та «високотехнологічної» продукції, проаналізовано положення чинного законодавства на предмет правової регламентації зазначених понять, а також досліджено доктринальні підходи. Окремо розглянуто зарубіжний досвід правової ідентифікації вказаних понять.

Ключові слова: високотехнологічний, високотехнологічна продукція, наукоємний, наукоємна продукція.

Постановка проблеми. Відіграючи важливу роль для економіки, український експорт складається переважно із сировини (за результатами 2016 року продукція агропромислового комплексу, металургійної, хімічної промисловості та мінеральної сировини становила 70 відсотків експорту), що свідчить про неефективне використання ресурсів, ставить національну економіку в залежність від коливань цін на світових ринках і містить потенційні ризики для економічної і соціальної стабільності, про що зазначається, зокрема в Експортній стратегії України («дорожній карті» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1017-р. Головним фактором розвитку будь-якої країни є орієнтація на інтелектуальний капітал, науку та високі технології. За таких умов для національної економіки України надважливим є виробництво та збільшення обсягів поставок наукоємної, високотехнологічної продукції. У досягненні вказаної мети одним з головних факторів є створення правових та інституційних основ вказаної господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню питань високотехнологічної та наукоємної продукції як об'єктів правовідносин державного стимулювання свої праці присвятили такі вчені, як І. М. Грінько, І. О. Крехівський, О. Б. Саліхова, С. Я. Салига, Н. Т. Яремчук та ін., однак, на жаль, комплексного дослідження цього питання здійснено не було.

Метою написання статті є спроба визначити правову регламентацію виробництва та поставок високотехнологічної та наукоємної продукції.

Виклад основного матеріалу. Так, одним з пріоритетних напрямків інноваційної діяльності в Україні згідно Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» є створення високотехнологічної конкурентоспроможної продукції та збільшення експортного потенціалу держави з ефек-

тивним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень.

Рядом загальнодержавних програм, які затверджені законодавчими актами, проголошується курс держави на стимулювання виробництва та збільшення обсягу поставок високотехнологічної, наукоємної продукції в різних галузях. Проте, не зважаючи на вказане, останні не підкріплені понятійним апаратом та необхідною методологією ідентифікації продукції як «високотехнологічної».

Разом з тим, самі поняття «наукоємна», «наукоємна», «високотехнологічна» продукція є досить вживаним та використовуються більш, ніж в 1500 нормативно-правових актів.

По-перше, правове окреслення вказаних понять та визначення їх ідентифікуючих ознак є важливим в зв'язку з можливістю залучення таких категорій до сфери господарського обігу лише у разі набуття ознак товарної продукції. По-друге, у зв'язку з наявністю характеристики предмета поставки, а саме згідно статті 266 Господарського кодексу України це є визначені родовими ознаками продукція, вироби з найменуванням, зазначеним у стандартах, технічних умовах, документації до зразків (еталонів), прейскурантах чи товарознавчих довідниках, невизначеність правового режиму високотехнологічної призводить лише до формального проголошення орієнтації України на експорт зазначеної продукції. По-третє, неможливим є визначення показника обсягу такої продукції, як на стадії виробництва, так і на стадії реалізації, зокрема поставок, в тому числі, і на міжнародний ринок. По-четверте, відсутність єдиного підходу до інтерпретації вказаного поняття перешкоджає комплексному правовому регулюванню державою питання виробництва та поставок зазначеної продукції, в тому числі в частині стимулювання збільшення їх обсягу. А, відтак, вказане зумовить неможливість досягнення мети, визначеної численними нормативно-правовими актами, яка має декла-

ративний характер, щодо розвитку виробництва високотехнологічної продукції та, відповідно, збільшення високотехнологічного експорту.

Перш за все, слід зазначити, що вказані поняття лише частково визначені чинним законодавством України. Так, Законом України «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій» визначено, що високотехнологічна продукція – продукція, виготовлена вітчизняними підприємствами із застосуванням наукоємних технологій, конкурентоспроможна з кращими зразками аналогічної продукції іноземного виробництва. У свою чергу, високими наукоємними технологіями є технології, що створюються на підставі результатів наукових досліджень та науково-технічних розробок, забезпечують виготовлення високотехнологічної продукції, сприяють запровадженню високотехнологічного виробництва на підприємствах базових галузей промисловості.

Певну спробу визначити поняття високотехнологічного продукту на інституційному рівні здійснено в Методиці ідентифікації українських високотехнологічних підприємств, затвердженій наказом Міністерства промислової політики України від 08 лютого 2008 р. № 80, згідно якої високотехнологічні продукти – це продукти, що є втіленням високих технологій; продукти, у складі яких високотехнологічна проміжна продукція; продукти, отримані в результаті використання високотехнологічних процесів.

У свою чергу, відповідно до Методичних рекомендацій щодо визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 23.05.2016 р. № 557, поняття наукоємна продукція визначалося як продукція (товари, послуги), яка вироблена (вироблені) з використанням запропонованих нових технологій.

Таким чином, як видно в самому законодавстві України немає однозначного визначення високотехнологічної та наукоємної продукції, відсутнє повне розуміння самої сутності вказаних понять, до того ж останні посилаються один на одного та відповідно потребують вдосконалення. Разом з тим, слід зробити висновок, що на законодавчому рівні розуміння високотехнологічної та наукоємної продукції хоча і є абстрактними, але по своїй суті – тотожні.

Водночас, у зв'язку зі своєю значущістю насамперед для економіки, широкої вживаності поняття «наукоємне виробництво», «високотехнологічна продукція» та «наукоємні продукти» набули і серед науковців, хоча в повній мірі не дають розуміння про їх ототожнення або принципову відмінність. На да-

ний час такі поняття залишаються малодослідженими і нестандартизованими, так само як і методика їх визначення. Через такі обставини їх застосування носить певною мірою суб'єктивний характер, унаслідок чого перелік наукоємних галузей у різних дослідників майже завжди неоднаковий, а значення їх наукоємності досить істотно відрізняється в різних країнах світу, навіть однакових за рівнем розвитку [1, с. 11–12].

У свою чергу, існує думка про неприпустимість ототожнення наукоємної продукції з високотехнологічною, адже не всі наукоємні технології відносяться до високих [2, с. 171].

У більшості випадків науковці відносять до наукоємних ті галузі промисловості, у виробництві яких частка витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи становить не менше 3,5–4,5 % [1, с. 11].

О. Б. Саліхова високотехнологічною визначає продукцію, що є втіленням останніх науково-технічних (інженерних) розробок (принципово нових, які не мають аналогів, або нових у ключових технологічних напрямках), випуск якої забезпечує монополію не положення або зміцнює конкурентні позиції на міжнародному ринку [3, с. 136].

Одним з підходів до окреслення поняття високотехнологічної продукції є визначення переліку такої продукції. У даному аспекті, важливим чинником при визначенні поняття високотехнологічної продукції є врахування міжнародного досвіду, в тому числі в історичному розрізі. Адже адаптація такого поняття в національну практику дозволить оцінити місце країни на міжнародному ринку високотехнологічних товарів.

Традиційно для аналізу торговельних потоків високотехнологічної продукції використовують два підходи: галузевий (рівень технологічної місткості галузей промисловості) та товарний (технологічна місткість окремої продукції). У рамках галузевого підходу вся продукція різних галузей промисловості є результатом науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і відрізняється між собою рівнем технологічної місткості. Категорію «технологічна місткість» трактують як частку витрат відповідної галузі на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи у валовому випуску продукції цієї ж галузі [13, с. 60–61]. Проте такий підхід не в повному обсязі відображає значення високотехнологічної продукції, адже вся продукція першої галузі групи високого рівня не може автоматично зараховуватись як високотехнологічна.

Інший підхід, товарний (або продуктової), відкриває шлях до детальнішого аналізу високотехно-

логічних товарів. Його суттю є не визначення високотехнологічних галузей, а виокремлення контрентних товарів, які є високотехнологічними.

Першими, хто поставив за мету ідентифікацію високотехнологічних товарів були спеціалісти Бюро перепису США – Т. Ебот, Р. МакГакін, П. Херрік та інші. Першим кроком у цьому процесі стало створення переліку індустрій, де більшість вироблених у них товарів є передовими, тобто високотехнологічними, до яких віднесли біотехнологію, біохімію, імунологію, оптоелектроніку, електроніку, авіаційно-космічні продукти, зброю тощо. Якщо товар значною мірою містив одну або більше нових технологій, його було ідентифіковано як продукт передових технологій. Складений аналітиками перелік став офіційним документом для статистичного моніторингу експорту-імпорту продуктів передових технологій США [3, с. 54–55].

Вказаний перелік став поштовхом для розробки певної аналогічної системи Організацією економічного співробітництва та розвитку.

Так, в 1994 році вказаною організацією спільно з Інститутом Фраунгофера в Німеччині презентовано перелік високотехнологічних товарів. Він містив тризначні коди груп товарів із найбільшою часткою витрат (більше 3,5 %) на НДДКР в загальному обсязі випуску відповідного товару за Стандартною міжнародною торговельною класифікацією – СМТК. 3 (Standard international trade classification – SITC Rev. 3), а з 2008 р. – п'ятизначні коди за СМТК (SITC Rev. 4) [3, с. 62].

На основі вказаного класифікатора до високотехнологічних відносять такі групи товарів: аерокосмічна продукція, комп'ютерна та офісна техніка, електроніка та телекомунікації, фармацевтична продукція, наукові інструменти, електричні машини та обладнання, хімічна продукція, неелектричні машини та обладнання.

З урахуванням нової редакції SITC Rev. 4, затвердженої Статистичною комісією ООН, Євростат на початку 2009 року представив новий офіційний Перелік високотехнологічних товарів, до яких відносять аерокосмічна продукція, комп'ютерна та офісна техніка, електроніка та телекомунікації, фармацевтика, наукові інструменти, електричні машини, хімія, неелектрична техніка, озброєння [3, с. 61].

Слід зазначити, що окрім номенклатурні позиції з вказаного переліку вибувають, інші – поповнюють його, що пов'язано з прискореним старінням параметрів високотехнологічних товарів та швидким розвитком науково-технічного прогресу.

У багатьох країнах, які вважаються найбільш розвиненими, на даний час визначені або законодав-

чо унормовані переліки високотехнологічних товарів. Наприклад, в США загальноновизнаними та найбільш розповсюдженими є переліки Американської асоціації електронної промисловості, Бюро трудової статистики США та Бюро перепису населення, за якими здійснюється статистичне спостереження. Переліки високотехнологічної продукції визначені також у Німеччині, Великій Британії, Канаді, Китаї тощо.

В Україні відсутній офіційний перелік високотехнологічних товарів за кодами Українського класифікатора товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД). Для вирішення цього питання ДП «Державний інститут комплексних техніко-економічних досліджень» (ДІКТЕД) ще у 2006 році адаптував High Technology Products List – SITC Rev. 3 до УКТ ЗЕД та сформував Перелік високотехнологічних товарів за 9 категоріями: хімічні продукти; електричні машини і устаткування та їх частини; наукові прилади; неелектрична техніка, фармацевтичні продукти; аерокосмічна техніка; комп'ютерна та офісна техніка; електроніка та техніка зв'язку; озброєння. На початку 2010 року ДП «ДІКТЕД» скорегував раніш складений Перелік згідно до нових агрегацій товарів за рівнем технологічності, представлених фахівцями Євростату (SITC Rev. 4) після введення переглянутих варіантів міжнародних класифікаторів. На сьогодні цей Перелік налічує близько 300 найменувань високотехнологічних товарів за 6-и та 10-и значними кодами УКТ ЗЕД [15, с. 126], проте такий Перелік не є офіційно затвердженим.

Крім того, вказаний Перелік високотехнологічних товарів є морально застарілим та втратив свою актуальність, оскільки затверджений більше 10 років тому та жодного разу не переглядався, в тому числі, в зв'язку з втратою чинності наказу Держспоживстандарту України № 375 від 26.12.2005 р. «Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності» (ДК 009:2005) та прийняттям відповідного наказу Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 (ДК 009:2010).

Разом з тим, хоча Закон України «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій» не надає переліку високотехнологічних товарів, про їх основні групи можна зробити висновок, виходячи з шляхів спрямування фінансування програми, одним з очікуваних результатів якої є збільшення частки високотехнологічної продукції в експорті України. Зокрема, такими напрямками є:

– створення об'єктів альтернативної енергетики, альтернативних видів рідкого та газового палива; використання вторинних енергетичних ресурсів; розроблення новітніх ресурсозберігаючих технологій;

– розвиток машинобудування та приладобудування як основи високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва; розвиток високоякісної металургії;

– розвиток нанотехнологій і мікроелектроніки, створення і впровадження інформаційних технологій та телекомунікаційних систем;

– удосконалення хімічних технологій, розроблення та застосування нових матеріалів, розвиток біотехнологій;

– розроблення наукоємних технологій для розвитку сільського господарства і переробної промисловості; створення сучасних транспортних систем;

– застосування наукоємних технологій у сфері охорони навколишнього природного середовища та оздоровлення людини;

– розвиток інноваційної культури суспільства.

Про окремі групи продукції з приналежністю до високотехнологічної можна зробити висновок на підставі спеціальних законодавчих актів. Так, Законом України «Про Загальнодержавну цільову науково-технічну космічну програму України на 2013–2017 роки» передбачено приналежність космічних технологій до високотехнологічних галузей. З вказаного вбачається, що ракетно-космічна техніка є високотехнологічною продукцією.

Державною цільовою науково-технічною програмою розроблення і створення сенсорних наукоємних продуктів на 2008–2017 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2007 р. № 1395, передбачається, що наноструктуровані матеріали, інтелектуально насичені сенсорні системи, прилади та технології є сенсорними наукоємними продуктами.

Відповідно до Державної цільової науково-технічної програми «Образний комп'ютер» на 2010 рік, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 58 до наукоємних конкурентоспроможних мікроелектронних виробів належать системи з елементами інтелекту людини, що дасть змогу людині спілкуватися з комп'ютером природною мовою, бачити і сприймати об'єкти навколишнього середовища, оперувати знаннями, представленими в різних формах (мовних, зорових, текстових, біо- та фізіологічних сигналів тощо).

Про належність електронних пристроїв, транспортних засобів, продукції машино- і приладобудування, засобів систем інформації і керування зв'язку (комп'ютерні технології, телекомунікації), автономних систем та радіосистем навігації (наземних і космічних), енергозберігаючих технологій на основі функціональної і силової електроніки до наукоємних продуктів можна зробити висновок

з Постанови Верховної Ради України від 26 грудня 2002 р. № 389-IV.

Слід зазначити, що Експортною стратегією України («дорожньою картою» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1017-р передбачено створення каталогу інноваційної та високотехнологічної продукції та її виробників в Україні, діючих механізмів підтримки діяльності у сфері інновацій та розміщення зазначеної інформації на експортному веб-порталі в IV кварталі 2018 року.

Станом на сьогодні такий каталог ще не представлений. Проте, важливим у вказаному питанні, є не просто створення такого каталогу, а як передбачено Експортною стратегією України, його щоквартальне оновлення. Зазначене дозволить не лише визначити певну продукцію як високотехнологічну, а й пристосувати нормативно-правову базу до швидкості змін технічного розвитку.

Окремо слід згадати Закон України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту» № 1792-VIII від 20.12.2016 р., яким було створено Експортно-кредитне агентство (далі – ЕКА) та визначено його компетенцію, у тому числі групи товарів, які підтримуються ним при здійсненні своїх основної діяльності. Серед них наступні групи товарів, які становлять інтерес у рамках дослідження:

група 84 – Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини;

група 85 – Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку; телевізійна апаратура для запису та відтворення зображення і звуку, їх частини та приладдя;

група 86 – Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання та пристрої для залізниць або трамвайних колій та їх частини; механічне (у тому числі електромеханічне) сигналізаційне обладнання всіх видів;

група 87 – Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання;

група 88 – Літальні апарати, космічні апарати та їх частини;

група 89 – Судна, човни та інші плавучі засоби;

група 90 – Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні; медичні або хірургічні; їх частини та приладдя. Зазначені групи можна, на наш погляд, віднести до високотехнологічної та наукоємної про-

дукції, а їх виробництво та обіг можна віднести до компетенції ЕКА, однак, на жаль, за відсутності конкретного переліку або критеріїв ідентифікації продукції як високотехнологічної (розроблення та схвалення якого лише заплановано на законодавчому рівні), державою певною мірою регулюється вказане питання шляхом прийняття програм у тій чи іншій сфері суспільних відносин, які дозволяють визначити певну групу товарів як високотехнологічні, проте відсутнє чітке розмежування компетенції різнорівневих органів та їх функцій.

На наш погляд, до визначення поняття високотехнологічної продукції варто підходити комплексно, вдосконаливши саме поняття високотехнологічної продукції, запропоноване чинним законодавством, а також, у зв'язку з широкою різноманітністю таких продуктів, затвердивши на інституційному рівні каталог високотехнологічної продукції.

Перш за все, слід врахувати, що поняття «продукція» визначене Законом України «Про загальну безпечність нехарчової продукції», згідно ст. 1 якого продукцією є будь-яка речовина, препарат або інший товар, виготовлений у ході виробничого процесу.

По-друге, у виробництві високотехнологічної, наукоємної продукції істотну перевагу, порівняно з іншою продукцією, має частка витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, яка в середньому становить 3,5–4,5 %.

По-третє, в зв'язку з неоднозначністю поглядів експертів щодо вказаного поняття, різними підходами до методологічних засад його визначення, швидкоплинністю технічного прогресу, визначення високотехнологічної продукції в будь-якому випадку

матиме суб'єктивний та умовний характер. Тому доцільним, у даному випадку, є посилання при його визначенні на певний перелік, затверджений державою.

Таким чином, виокремивши основні ознаки високотехнологічної продукції, можна визначити, що це є будь-яка речовина, препарат або інший товар, виготовлений у ході виробничого процесу із застосуванням науково-технічних розробок, у вартості якого частка науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт становить не менше 3,5 % та який включений до офіційного каталогу високотехнологічної продукції.

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що через відсутність правового та науково-методичного інструментарію, неможливо всебічно та об'єктивно оцінити сучасний національний потенціал виробництва та поставки високотехнологічної продукції і, в свою чергу, розробити відповідну політику та програми щодо їх стимулювання, що також суттєво ускладнює входження країни до світового ринку високотехнологічних товарів. Для вирішення зазначеної проблеми необхідно визначити систему критеріїв дефініції високотехнологічних продуктів, розробити та затвердити на правовому рівні методологічні інструментарії ідентифікації та оцінки високотехнологічної продукції та сформувати відповідний реєстр. А також слід на законодавчому рівні сформувати чітку систему органів та розмежувати їх компетенцію, оскільки повна неузгодженість дій органів державної влади, у тому числі, унеможливорює ефективне входження України до ринку високотехнологічних товарів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Салига С. Я. Управління розвитком промислового наукоємного виробництва: монографія. Запоріжжя: Видавництво КПУ, 2010, 183 с.
2. Яремчук Н. Т., Грінько І. М. Аналіз зовнішньої торгівлі високотехнологічними товарами України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 6, ч. 3, 2016. С. 171–174.
3. Саліхова О. Б. Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні: монографія. Київ, 2012. 624 с.
4. Господарський кодекс України: Закон України 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. С. 44.
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011р. № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. С. 166.
6. Експортна стратегія України («дорожній карті» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1017-р. *Офіційний вісник України*. 2018. №1. С. 15.
7. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: Закон України від 09.04.2004 р. № 1676-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 32. С. 384.
8. Методика ідентифікації українських високотехнологічних підприємств: наказ Міністерства промислової політики України від 08.02.2008 р. № 80 URL: <http://search.ligazakon.ua>.

9. Про Загальнодержавну цільову науково-технічну космічну програму України на 2013-2017 роки: Закон України від 05.09.2013 р. № 439-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20-21. С. 725.
10. Державна цільова науково-технічна програма розроблення і створення сенсорних наукоємних продуктів на 2008–2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 р. № 1395. *Офіційний вісник України*. 2007. №94. С. 13.
11. Державна цільова науково-технічна програма «Образний комп'ютер» на 2010 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 р. № 58. *Офіційний вісник України*. 2010. №5. С. 31.
12. Про інформацію Кабінету Міністрів України «Про діяльність Кабінету Міністрів України щодо розробки державної стратегії відродження і підтримки вітчизняного виробництва та розвитку високих наукоємних конкурентоспроможних технологій: електронної галузі, виробництва транспортних засобів (літако-, автомобілебудування тощо), машино- і приладобудування, засобів систем інформації і керування зв'язку (комп'ютерні технології, телекомунікації), автономних систем та радіосистем навігації (наземних і космічних), енергозберігаючих технологій на основі функціональної та силової електроніки тощо як найважливішої умови зростання добробуту населення та досягнення Україною статусу розвинутої країни»: Постанова Верховної Ради України від 26.12.2002 р. № 389-IV. *Голос України*. 2003. № 6.
13. Зубко О. Методичні підходи до визначення рівнів технологічної місткості українського експорту. *Товари і ринки*. № 1 2011. С. 59–67.
14. Про загальну безпечність нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 р. № 2736-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 22. С. 1152.
15. Крехівський І. О. Моделювання та прогнозування імпорту в Україну високотехнологічних хімічних продуктів з урахуванням кризи. *Вісник Запорізького національного університету*. № 1(9) 2011. С. 125–133.
16. Методичні рекомендації щодо визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності: Наказ Міністерства освіти і науки від 23 травня 2016 року № 557. URL: <http://search.ligazakon.ua>.
17. Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту: Закон № 1792-VIII від 20.12.2016. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 4. Ст. 43.

REFERENCES

1. Salyha, S.Ya. (2010). *Upravlinnia rozvytkom promysloвого naukoiemnogo vyrobnytstva: monohrafiia*. Zaporizhzhia: Vydavnytstvo KPU [in Ukrainian].
2. Yaremchuk, N.T., Hrinko, I.M. (2016). Analiz zovnishnoi torhivli vysokotekhnolohichnymy tovaramy Ukrainy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu – Scientific herald of Uzhgorod National University*, 6, ch. 3, 171–174 [in Ukrainian].
3. Salikhova, O.B. (2012). *Vysokotekhnolohichni vyrobnytstva: vid metodolohii otsinky do pidnesennia v Ukraini: monohrafiia*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy 16.01.2003 r. No 436-IV. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 18, 44 [in Ukrainian].
5. Pro prioryetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 08.09.2011 r. No 3715-VI. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 19–20, 166 [in Ukrainian].
6. Eksportna stratehiia Ukrainy («dorozhnii karti») stratehichnogo rozvytku torhivli na 2017-2021 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.12.2017 r. No 1017-r. (2018). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 1, 15 [in Ukrainian].
7. Pro Zahalnodержavnu kompleksnu prohramu rozvytku vysokokh naukoiemnykh tekhnolohii: Zakon Ukrainy vid 09.04.2004 No 1676-IV. (2004). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 32, 384 [in Ukrainian].
8. Metodyka identyfikatsii ukraïnskykh vysokotekhnolohichnykh pidpriemstv: nakaz Ministerstva promyslovoi polityky Ukrainy vid 08.02.2008 No 80. URL: <http://search.ligazakon.ua>.
9. Pro Zahalnodержavnu tsilovu naukoivo-tekhnichnu kosmichnu prohramu Ukrainy na 2013-2017 roky: Zakon Ukrainy vid 05.09.2013 r. No 439-VII. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 20–21, 725.
10. Derzhavna tsilova naukoivo-tekhnichna prohrama rozroblennia i stvorennia sensorykh naukoiemnykh produktiv na 2008–2017 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.12.2007 r. No 1395. (2007). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 94, 13 [in Ukrainian].

11. Derzhavna tsilova naukovo-tekhnichna prohrama "Obraznyi kompiuter" na 2010 rik: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.01.2010 r. No 58. (2010). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 5, 31 [in Ukrainian].
12. Pro informatsiiu Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro diialnist Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo rozrobky derzhavnoi stratehii vidrozhennia i pidtrymky vitchyznianoho vyrobnytstva ta rozvytku vysokykh naukoiemnykh konkurentospromozhnykh tekhnolohii: elektronnoi haluzi, vyrobnytstva transportnykh zasobiv (litako-, avtomobilebuduvannia toshcho), mashyno- i pryladobuduvannia, zasobiv system informatsii i keruvannia zviazku (kompiuterni tekhnolohii, telekomunikatsii), avtonomnykh system ta radiosystem navihatsii (nazemnykh i kosmichnykh), enerhozberihaiuchykh tekhnolohii na osnovi funktsionalnoi ta sylovoi elektroniky toshcho yak naivazhlyvishoi umovy zrostantia dobrobutu naselennia ta dosiahnennia Ukrainoiu statusu rozvynutoi krainy": Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 26.12.2002 r. # 389-IV. (2003). *Holos Ukrainy – Herald of Ukraine*, 6 [in Ukrainian].
13. Zubko, O. (2011). Metodychni pidkhody do vyznachennia rivniv tekhnolohichnoi mistkosti ukrainskoho eksportu. *Tovary i rynky – Goods and markets*, 1, 59–67 [in Ukrainian].
14. Pro zahalnu bezpechnist nekharchovoi produktsii: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. No 2736-V. (2011) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 22, 1152 [in Ukrainian].
15. Krekhivskiy, I.O. (2011). Modeliuvannia ta prohnozuvannia importu v Ukrainu vysokotekhnolohichnykh khimichnykh produktiv z urakhuvanniam kryzy. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu – Bulletin of the Zaporizhzhya National University*, 1(9), 125–133 [in Ukrainian].
16. Metodychni rekomendatsii shchodo vyznachennia priorytetnykh napriamiv innovatsiinoi diialnosti: Nakaz Ministerstva osvity i nauky vid 23 travnia 2016 roku No 557. URL: <http://search.ligazakon.ua>. [in Ukrainian].
17. Pro zabezpechennia masshtabnoi ekspansii eksportu tovariv (robit, posluh) ukrainskoho pokhodzhennia shliakhom strakhuvannia, harantuvannia ta zdeshevlennia kredytuvannia eksportu: Zakon # 1792-VIII vid 20.12.2016. (2017). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, 4, art. 43 [in Ukrainian].

ЧУБЕНКО В. А.,

соискатель НИИ правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины

ПОНЯТИЕ ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧНОЙ И НАУКОЕМКОЙ ПРОДУКЦИИ КАК ОБЪЕКТОВ ПРАВООТНОШЕНИЙ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ И ПОСТАВКИ

В статье осуществления разграничения понятий «наукоемкой», «наукоемкой» и «высокотехнологичной» продукции, проанализированы положения действующего законодательства на предмет правовой регламентации указанных понятий, а также исследованы доктринальные подходы. Отдельно рассмотрен зарубежный опыт правового идентификации указанных понятий.

Ключевые слова: высокотехнологичный, высокотехнологичная продукция, наукоёмкий, наукоёмкая продукция.

CHUBENKO V. A.,

PhD Candidate of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

CONCEPT OF HIGH-TECHNOLOGICAL AND SCIENTIFIC PRODUCTION AS OBJECTS OF LEGAL RELATIONS OF STATE IMPROVEMENT OF DEVELOPMENT AND DELIVERY

Problem setting. The main factor in the development of any country is the targeting of intellectual capital, science and high technology. Under such conditions, it is vital for the national economy of Ukraine to produce and increase the supply of high-tech, high-tech products. In achieving this goal, one of the main factors is the creation of the legal and institutional foundations of the said economic activity.

Analysis of recent researches and publications. Such researches as Grinko I.M., Krekhivsky I.O., Salikhova O.B., Salyga S.Ya., Yaremchuk N.T. and etc. devoted their works for research of high-tech and science-intensive products as

objects of legal relations of state stimulation, however, unfortunately, a comprehensive study of this issue was not carried out.

The target of research is an attempt to determine the legal regulation of the production and supply of high-tech and science-intensive products.

Article's main body. The author of the article distinguishes the concepts of "science-intensive", "science-intensive" and "high-tech" products, it is determined that the concepts of "science-intensive", "science-intensive", "high-tech" products are quite used and used more than 1500 normative legal acts. The author presents several main blocks of problems that cannot be solved without proper legal identification of these terms. It has been established that, as of today, the legislation does not have a single approach to the definition of the concepts of "high-tech products" and "science-intensive products". An overview of the doctrinal sources was analyzed and approaches to the interpretation of these categories were studied.

The foreign experience of legal identification of these concepts was considered separately. In particular, the positive experience of the United States of America, where attempts were made to identify these categories for the first time, was investigated. The author also reviewed the experience of Germany, where the list of high-tech goods was presented. Including, the author presented a new Official list of high-tech products, which include aerospace products, computer and office equipment, electronics and telecommunications, pharmaceuticals, scientific instruments, electrical machinery, chemistry, non-electrical equipment, weapons, which was approved by Eurostat 2009.

Conclusions and prospects for the development. Summarizing the above, it should be noted that due to the lack of legal and scientific and methodological tools, it is impossible to comprehensively and objectively evaluate the modern national potential of production and supply of high-tech products and, in turn, develop appropriate policies and programs to stimulate them, which also significantly complicates entry of the country into the world market of high-tech goods. To solve this problem, it is necessary to determine the system of criteria for the definition of high-tech products, to develop and approve at the legal level methodological tools for the identification and evaluation of high-tech products and to formulate the corresponding register. It is also necessary to establish at the legislative level a clear system of bodies and differentiate their competence, since the complete inconsistency of actions of state authorities, including the impossibility of Ukraine's effective entry into the market of high-tech goods.

Keywords: high-tech, high-tech products, science-intensive, science-intensive products.

Чубенко В. А. Поняття високотехнологічної та наукоємної продукції як об'єктів правовідносин державного стимулювання розвитку та поставки. *Право та інноваційне суспільство* : електрон. наук. вид. 2018. № 1 (10). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2018/6/Chubenko10.pdf>.